

ТЕХНІЧНИЙ СТАН ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ: АНАЛІТИЧНИЙ ПОГЛЯД

© 2016 КАТКОВА Н. В.

УДК 338.32

Каткова Н. В. Технічний стан основних засобів підприємств України: аналітичний погляд

У статті проведено оцінку технічного стану основних засобів суб'єктів господарювання України. Оцінено зношеність основних засобів у галузях економіки, її динаміку. Виявлено, що 83,5% будівель, споруд, передавальних пристроїв, машин та обладнання, транспортних засобів тощо майже повністю зношені фізично і застарілі морально. Проаналізовано коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів, введення в експлуатацію та ліквідації зношених основних засобів, інтенсивності оновлення основних засобів, які свідчать про низьку ефективність технічного оновлення підприємств. Визначено динаміку первісної та залишкової вартості основних засобів, яка демонструє наявний розрив у темпах зростання первісної та залишкової вартості основних засобів, що нагромаджує їх знос; темпи змін вартості основних засобів також свідчать про низьку ефективність технічного оновлення підприємств. Виявлено, що за останні 15 років відмічаються суттєві зрушення у структурі основних засобів у народному господарстві: з 2000 р. катастрофічно зменшилася матеріально-технічне забезпечення галузей, що формують економічну безпеку країни.

Ключові слова: основні засоби, технічний стан, ступінь зносу, оновлення, вибуття, первісна вартість, залишкова вартість, динаміка.

Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 17.

Каткова Наталя Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і економічного аналізу, Національний університет кораблебудування ім. Адмірала Макарова (пр. Героїв Сталінграда, 9, Миколаїв, 54025, Україна)

E-mail: nataliavkatkova@gmail.com

УДК 338.32

Каткова Н. В. Техническое состояние основных средств предприятий Украины: аналитический взгляд

В статье проведена оценка технического состояния основных средств субъектов хозяйствования Украины. Оценена изношенность основных средств в отраслях экономики, её динамика. Выявлено, что 83,5% зданий, сооружений, передаточных устройств, машин и оборудования, транспортных средств и т. п. почти полностью изношены физически и устарели морально. Проанализированы коэффициенты обновления и выбытия основных средств, ввода в эксплуатацию и ликвидации изношенных основных средств, интенсивности обновления основных средств, которые свидетельствуют о низкой эффективности технического обновления предприятий. Определена динамика первичной и остаточной стоимости основных средств, демонстрирующая разрыв в темпах их роста, что накапливает износ основных средств; темпы изменений стоимости основных средств также свидетельствуют о низкой эффективности технического обновления предприятий. Выявлено, что за последние 15 лет отмечаются существенные сдвиги в структуре основных средств в народном хозяйстве: с 2000 г. катастрофически уменьшилась материально-техническое обеспечение отраслей, формирующих экономическую безопасность страны.

Ключевые слова: основные средства, техническое состояние, степень износа, обновление, выбытие, первичная стоимость, остаточная стоимость, динамика.

Рис.: 5. **Табл.:** 1. **Библ.:** 17.

Каткова Наталья Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и экономического анализа, Национальный университет кораблестроения им. Адмирала Макарова (пр. Героев Сталинграда, 9, Николаев, 54025, Украина)

E-mail: nataliavkatkova@gmail.com

UDC 338.32

Katkova N. V. The Technical Condition of Fixed Assets of Enterprises in Ukraine: an Analytical View

The article estimates the technical condition of fixed assets of the economic entities in Ukraine. Depreciation of the fixed assets in the economy sectors and its dynamics has been evaluated. It has been found that 83,5% of buildings, constructions, transmission devices, machinery and equipment, vehicles, etc. are almost entirely worn out physically and morally obsolete. Coefficients of upgrade and disposal of fixed assets, commissioning and elimination of the worn-out fixed assets, intensity of renovation of fixed assets have been analyzed, testifying the low efficiency of the technical renovation of enterprises. Dynamics of both the primary and the residual value of fixed assets has been determined showing a gap in the growth rates that accumulates depreciation of fixed assets; the pace of changes in the cost of fixed assets also showed a low efficiency of the technical renovation of enterprises. It is found that over the past 15 years there have been significant changes in the structure of the fixed assets in the economy: since 2000 the material and technical support of the industrial sectors that provide the economic security of the country has been catastrophically diminished.

Keywords: fixed assets, technical condition, degree of wear, upgrade, disposal, primary value, residual value, dynamics.

Fig.: 5. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 17.

Katkova Natalia V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Economic Analysis, Admiral Makarov National University of Shipbuilding (9 Heroiv Stalinhrada Ave., Mykolaiv, 54025, Ukraine)

E-mail: nataliavkatkova@gmail.com

Успішне функціонування підприємств можливе лише за умови максимального використання всіх наявних ресурсів. Матеріально-технічною основою будь-якої господарської діяльності є основні засоби, технічний стан яких визначає ефективність діяльності, фінансовий стан, конкурентоспроможність на ринку суб'єкта господарювання.

Різним аспектам дослідження технічного стану та відтворення основних засобів підприємств, їх впливу на ефективність діяльності присвячена значна кількість праць вітчизняних і зарубіжних учених. Разом з тим, з часом не стихає інтерес дослідників до питань оцінки

технічного стану основних засобів. Так, Шумейко О. Ю. в розрізі дослідження ролі амортизаційної політики у відтворенні основних засобів промислових підприємств України визначив стан оновлення та ступінь зносу основних засобів промислових підприємств по Україні, запропонував модель залежності ступеня зносу основних засобів від рівня витрат на амортизацію [1, 2]. К. В. Ущуповський досліджував проблеми технічного стану основних засобів у енергетичній сфері (ДП «НЕК «Укренерго») [3]. С. В. Каламбет, О. В. Чорновіл, В. А. Воропай у своїй праці визначили залежність рівня економічної безпеки українських залізниць від рівня відтворення основних

засобів [4]. Набок Є. В. порівняла стан основних засобів вітчизняних підприємств з досвідом розвинутих країн, надала увагу причинам відставання фондоозброєності України від показників розвинутих країн [5]. Окремі аспекти оцінки технічного стану та відтворення основних засобів, їх впливу на ефективність діяльності господарюючих суб'єктів висвітлені у працях Ткаченко Н. [6], Іщук А. І. [7], Лісовського І. В. [8], Соломко А. С. [9], Онисько С. М. [10], Следь О. М. [11], Черкасова О. О. [12], а також автора [13, 14].

Отже, проблема технічного стану основних засобів суб'єктів господарювання України не втрачає своєї актуальності, особливо в умовах глибокої кризи, що охопила всі сфери економіки країни.

Метою статті є оцінка технічного стану основних засобів суб'єктів господарювання України.

Одним із найвпливовіших чинників, що забезпечує ефективну виробничо-господарську діяльність підприємств, і, відповідно, ефективне функціонування національної економіки, є технічний стан основних засобів. Зазвичай, технічний стан основних засобів оцінюють з використанням коефіцієнтів ступеня зносу, оновлення та вибуття основних засобів, введення в експлуатацію та ліквідації зношених основних засобів, коефіцієнта інтенсивності оновлення основних засобів.

Оцінюючи ступінь зносу основних засобів підприємств України (рис. 1), слід зазначити, що величезна частка будівель, споруд, передавальних пристроїв, машин та обладнання, транспортних засобів тощо майже повністю зношена фізично і застаріла морально: у 2014 р. ступінь зносу основних засобів склав 83,5% [15, 16]!

Протягом останніх 15 років спостерігається негативна тенденція стійкого зростання зношеності основних засобів, що є результатом недостатнього обсягу інвестицій у розширення та модернізацію основних засобів та неефективної амортизаційної політики як на рівні держави, так і на рівні підприємства – порівняно з 2000 р. у 2014 р. ступінь зносу виріс майже у 2 рази.

Спостерігається значна зношеність основних засобів в усіх галузях економіки (рис. 2). Звісно, ступінь зносу основних засобів у галузях економіки різний, що залежить від інтенсивності їх експлуатації та частоти оновлення та модернізації, а також інвестиційної привабливості галузі [16].

Так, найбільший ступінь зносу основних засобів простежувався в галузях наземного і трубопровідного транспорту, поштової та кур'єрської діяльності (97,9%); добувної промисловості та розроблення кар'єрів (65,3%); постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря (61,4%); водопостачання; каналізації, поводження з відходами (57,6%); інформації та телекомунікації (57,4%); професійної, наукової та технічної діяльності (58,8%); переробної промисловості (56,9%). Найменший ступінь зносу основних засобів характерний для сфери мистецтва, спорту, розваг та відпочинку (30,8%), організації харчування (35,9%), торгівлі (37,3%).

Оцінюючи показники руху основних засобів суб'єктів господарювання (табл. 1), можна стверджувати про низьку ефективність технічного оновлення підприємств. Коефіцієнт оновлення основних засобів з 2010 р. не перевищує 6% (за винятком 2011 р., що пов'язано зі зміною вартісної межі віднесення активів до основних засобів), коефіцієнт введення в дію – 2,1%. При цьому для забезпечення інноваційного розвитку економіки бажаним вважається значення коефіцієнта оновлення основних засобів $\geq 10\%$, тож спостерігається негативна тенденція у відтворенні основних засобів.

Низькими є значення і коефіцієнтів вибуття основних засобів: коефіцієнт вибуття основних засобів з 2010 р. не перевищує 4,4%, а коефіцієнт ліквідації зношених основних засобів – 1,7%.

Коефіцієнт інтенсивності оновлення основних засобів, який характеризує динаміку їх відтворення, при цьому у 2014 р. склав 52,9%, що демонстрував би достатньо ефективний рівень оновлення, якби мова йшла про значення коефіцієнтів руху, наближених до 10%.

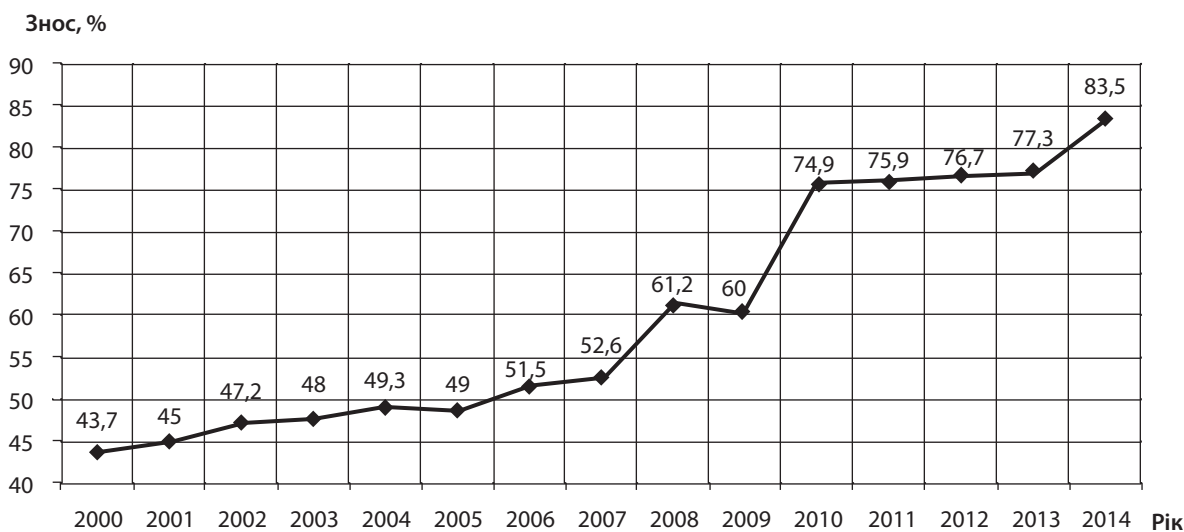

Рис. 1. Динаміка ступеня зносу основних засобів за роками, %

Рис. 2. Ступінь зносу основних засобів за видами економічної діяльності за 2014 р., %

Таблиця 1

Показники оновлення та вибуття основних засобів

Рік	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Коефіцієнт введення в дію нових основних засобів	Коефіцієнт вибуття основних засобів	Коефіцієнт ліквідації основних засобів	Коефіцієнт інтенсивності оновлення основних засобів
2010	0,042	0,018	0,020	0,003	0,900
2011	0,237	0,020	0,130	0,017	0,154
2012	0,048	0,021	0,026	0,005	0,807
2013	0,059	0,016	0,044	0,007	0,363
2014	0,022	0,009	0,017	0,006	0,529

Зміна первісної вартості основних засобів в Україні за 2000–2014 р. (рис. 3), на перший погляд, показує позитивну динаміку, особливо з 2008 р. Порівняно з 2000 р. у 2014 р. первісна вартість основних засобів збільшила-

ся в 16,6 разу, порівняно з 2007 р. – у 6,7 разу. Але збільшення первісної вартості основних засобів, насамперед, пов'язано з постійними переоцінками та індексаціями вартості основних засобів, особливо у «кризові» періо-

ди, а також викривленням даних у фінансовій звітності підприємств про вартість основних засобів. Так, у 2014 р. вартість основних засобів з урахуванням індексації та переоцінки відрізнялася від вартості без індексації та переоцінки у 1,4 разу (до речі, індекс інфляції за 2014 р. склав 124,9%) [15,16].

Разом з тим, з 2007 р. спостерігається розрив у темпах зростання первісної та залишкової вартості основних засобів (див. рис. 3), що нагромаджує їх знос. Темпи змін вартості основних засобів (рис. 4) також свідчать про низьку ефективність технічного оновлення підприємств – найбільші темпи зростання, які спостерігаються у 2007 р. та 2012 р., складають 106,1% та 106,2% (а найменші, звісно, – у кризові 2009–2010 рр. і 2014 р. – 102,5% та 100,0% відповідно).

Така динаміка стану основних засобів в Україні стримує процес модернізації економіки та все більше підсилює технологічне відставання від розвинених країн.

Оцінюючи структуру вартості основних засобів в розрізі окремих видів економічної діяльності в Україні (рис. 5), необхідно відзначити, що на кінець 2014 р.

найбільша частка основних засобів спостерігалась у транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності – 70,4% (зокрема, у наземному і трубопровідному транспорті – 29,9%); у промисловості – 14,0% (зокрема, у металургійному виробництві та виробництві готових металевих виробів, крім машин та устаткування – 1,4%; у виробництві електричного устаткування – 0,1%, у виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів – 0,2%); у сільському, лісовому та рибному господарстві склала 1,2% [16]. При цьому показовий наявний дисбаланс: при величезній частці основних засобів у транспортній сфері частка основних засобів у виробництві автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів складає лише 0,2%!

За останні 15 років відмічаються суттєві зрушення у структурі основних засобів у народному господарстві: якщо у 2000 р. основні засоби промисловості займали 34,4%, то у 2014 р. їх частка зменшилася до 14% (у розвинених країнах вона складає понад 30%); частка

Рис. 3. Вартість основних засобів на кінець року, млн грн

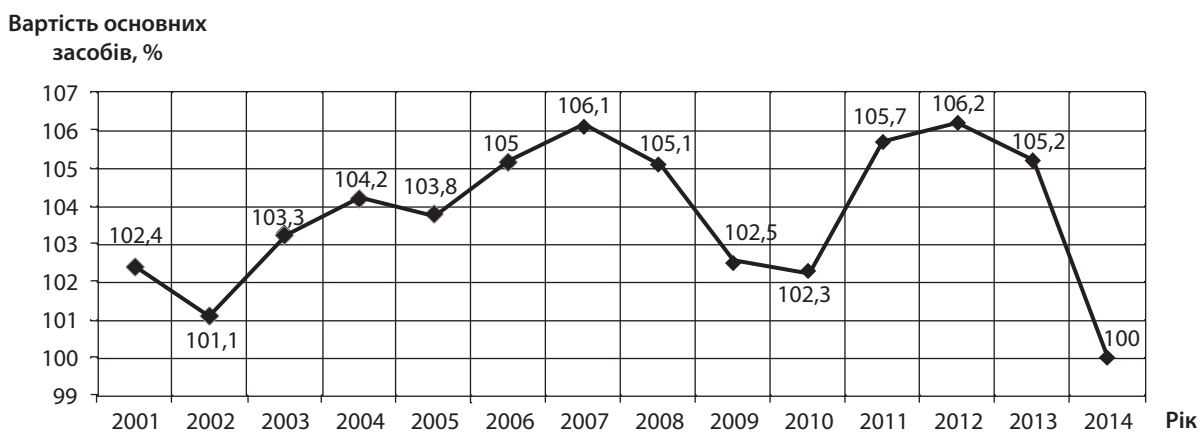

Рис. 4. Темпи зростання(зниження) вартості основних засобів у 2001–2014 р., %

основних засобів сільського господарства зменшилася з 11,8% у 2000 р. до 1,2% у 2014 р.; а от частка основних засобів транспортної сфери збільшилася з 13,7% у 2000 р. до 70,4% у 2014 р. [16, 17].

Отже, катастрофічно зменшилося матеріально-технічне забезпечення галузей, що формують економічну безпеку країни, зокрема у провідних галузях промисловості та агропромислового комплексу.

Не є таємницею, що подолати технічне старіння основних засобів можна за допомогою значних інвестицій (зокрема, у розвиток вітчизняного машинобудування), які є джерелом ефективного розширеного оновлення основних засобів і переходу виробництва на рівень високотехнологічного розвитку. Інвестиції в основний капітал у промислово розвинутих країнах складають понад 20% від ВВП [5]. Також зрозумілим є і той факт, що залучити інвестиції в реальний сектор економіки в умовах макроекономічної, політичної, соціальної та військової кризи стає невиконаним завданням, навіть з кредитами МВФ, Світового банку, Євросоюзу, США тощо. Тим паче, що на фоні пробуксовування реформ, економічних прорахунків, неподоланої корупції в Україні, а також зниження темпів зростання економіки країн Європи через прийняте Британією рішення про вихід з ЄС, тренд на надання Україні міжнародної фінансової допомоги втрачає популярність.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що технічний стан основних засобів господарюючих суб'єктів в Україні вкрай незадовільний (ступінь зносу основних засобів у 2014 р. склав 83,5%), спостерігається значна зношеність основних засобів у всіх галузях економіки, оновлення матеріально-технічної бази господарської діяльності здійснюється низькими темпами (коефіцієнт оновлення у 2014 р. – 2,2%). За останні 15 років відмічаються суттєві зрушення у структурі основних засобів у народному господарстві: з 2000 р.

катастрофічно зменшилося матеріально-технічне забезпечення галузей, що формують економічну безпеку країни.

Критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення; недостатні темпи відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці є основними загрозами національній безпеці України та стабільності в суспільстві, а наявна динаміка стану основних засобів стримує процес модернізації економіки та підсилює технологічне відставання від розвинених країн.

Подолати технічне старіння основних засобів можна за допомогою значних інвестицій, але залучення їх у реальний сектор економіки в умовах кризового сьогодення являє собою величезну проблему. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Шумейко О. Ю. Роль амортизаційної політики у відтворенні основних засобів промислових підприємств України / О. Ю. Шумейко, А. І. Притула // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 588–593.

2. Шумейко О. Ю. Амортизаційна політика та її вплив на відтворення основних засобів підприємства [Електронний ресурс] / О. Ю. Шумейко, В. С. Бурченко // Ефективна економіка. – 2015. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4424>

3. Ущатовський К. В. Проблеми оцінки технічного стану основних засобів ДП «НЕК «Укренерго»: причини, наслідки, шляхи розв'язання / К. В. Ущатовський // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – № 2 (17). – С. 250–260.

4. Каламбет С. В. Відтворення основних засобів у системі забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту / С. В. Каламбет, О. В. Чорновіл, В. А. Воропай (Діт) // Наука и прогрес транспорту. Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. – 2012. – № 40. – С. 274–280.

5. Набок Є. В. Стан основних засобів вітчизняних підприємств у порівнянні з досвідом розвинутих країн / Є. В. Набок // Бізнес Інформ. – 2013. – № 10. – С. 194–198.

Вартість основних засобів, %

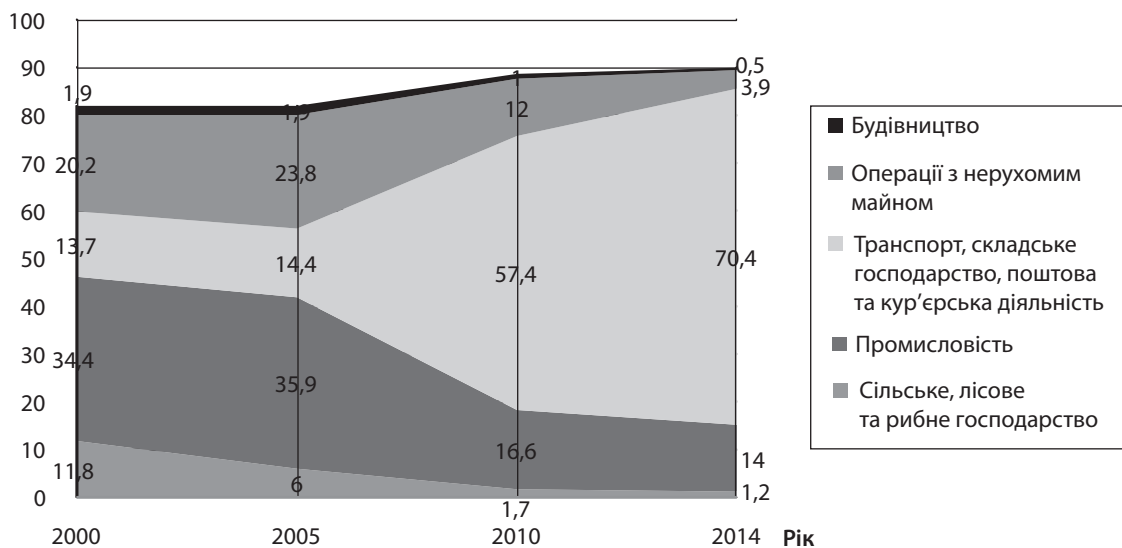

Рис. 5. Структурна динаміка вартості основних засобів у розрізі окремих видів економічної діяльності в Україні

6. Ткаченко Н. Амортизація, знос основних засобів, нарахування, зміни у незалежній Україні / Н. Ткаченко // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 2. – С. 161–165.

7. Іщук Л. І. Теоретичні аспекти відтворення основних засобів [Електронний ресурс] / Л. І. Іщук, О. О. Вердук // Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інвестиційно-інноваційна складова фінансово-економічної безпеки на національному, регіональному та мікрорівні в контексті сталого розвитку». – Режим доступу : http://knutd.com.ua/publications/conference/20.03.2015/Verdukh_Ischuk_3.pdf

8. Лісовський І. В. Вплив амортизаційної політики держави на стан основних засобів підприємства / І. В. Лісовський, С. Й. Ядуха // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – Т. 1, № 4. – С. 70–73.

9. Соломко А. С. Засоби підвищення ефективності використання основних фондів підприємств суднобудівної галузі України в сучасних економічних умовах / А. С. Соломко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 1 (103). – С. 164–174.

10. Онисько С. М. До проблематики формування та відтворення основних засобів на підприємствах [Електронний ресурс] / С. М. Онисько, Т. О. Шматковська, О. Г. Агрес // Держава та регіони: Серія : Економіка та підприємництво. – 2010. – № 2. – С. 139–145.

11. Следь О. М. Удосконалення системи показників оцінки оновлення основних засобів виробництва / О. М. Следь // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – 2013. – Том 14, № 3. – С. 203–210.

12. Черкасов О. О. Системний аналіз відтворення основних засобів у сільському господарстві / О. О. Черкасов // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 16, ч. 3. – С. 59–62.

13. Купріна Н. М. Комплексний підхід до оцінювання ступеню трансформації діяльності підприємств в системі управління їх імпаритетною реструктуризацією / Н. М. Купріна, Н. В. Каткова // Бізнес Інформ. – 2015. – № 4. – С. 180–186.

14. Каткова Н. В. Оцінювання економічної стійкості суднобудівних підприємств: критерії і показники / Н. В. Каткова, О. А. Матушевська, С. А. Бурлан // Вісник економічної науки України. – 2015. – № 2 (29). – С. 14–18.

15. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

16. Статистичний бюлетень «Основні засоби України за 2014 рік» [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 19 с. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

17. Статистичний збірник «Основні засоби України за 2000–2010 роки» [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 293 с. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES

Cherkasov, O. O. "Systemnyi analiz vidtvorennia osnovnykh zasobiv u silskomu hospodarstvi" [Systematic analysis of the reproduction of fixed assets in agriculture]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, vol. 3, no. 16 (2016): 59-62.

Ishchuk, L. I., and Verdukh, O. O. "Teoretychni aspekty vidtvorennia osnovnykh zasobiv" [Theoretical aspects of the reproduction of fixed assets]. http://knutd.com.ua/publications/conference/20.03.2015/Verdukh_Ischuk_3.pdf

Kalambet, S. V., Chornovil, O. V., and Voropai (Diit), V. A. "Vidtvorennia osnovnykh zasobiv u systemi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv zaliznychnoho transportu" [Of reproduction of fixed assets in the system of economic security of enterprises of railway transport]. *Nauka u prohes transportu. Visnyk*

Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu zaliznychnoho transportu, no. 40 (2012): 274-280.

Kuprina, N. M., and Katkova, N. V. "Kompleksnyi pidkhid do otsiniuvannia stupeni transformatsii diialnosti pidpriemstv v systemi upravlinnia ikh imparyetnoiu restrukturyzatsiieiu" [An integrated approach to the assessment of the degree of transformation of activity of the enterprises in the management system of their maritato restructuring]. *Biznes Inform*, no. 4 (2015): 180-186.

Katkova, N. V., Matushevska, O. A., and Burlan, S. A. "Otsiniuvannia ekonomichnoi stiikosti sudnobudivnykh pidpriemstv: kryterii i pokaznyky" [Assessment of economic sustainability of shipbuilding enterprises: criteria and indicators]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2 (29) (2015): 14-18.

Lisovskiy, I. V., and Yadukha, S. I. "Vplyv amortyzatsiinoi polityky derzhavy na stan osnovnykh zasobiv pidpriemstva" [The influence of depreciation policies on fixed assets of the enterprise]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 1, no. 4 (2009): 70-73.

Nabok, Ye. V. "Stan osnovnykh zasobiv vitchyznanykh pidpriemstv u porivnianni z dosvidom rozvynutykh krain" [The state of fixed assets of domestic enterprises compared to experience of developed countries]. *Biznes Inform*, no. 10 (2013): 194-198.

Onysko, S. M., Shmatkovska, T. O., and Ahres, O. H. "Do problematyky formuvannia ta vidtvorennia osnovnykh zasobiv na pidpriemstvakh" [The problems of formation and reproduction of fixed assets in enterprises]. *Derzhava ta rehiony. Seriia "Ekonomika ta pidpriemnytstvo"*, no. 2 (2010): 139-145.

Solomko, A. S. "Zasoby pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia osnovnykh fondiv pidpriemstv sudnobudivnoi haluzi Ukrainy v suchasnykh ekonomichnykh umovakh" [Means of improving the efficiency of fixed assets of enterprises of the shipbuilding industry of Ukraine in modern economic conditions]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 1 (103) (2010): 164-174.

Sled, O. M. "Udoskonalennia systemy pokaznykiv otsinky onovlennia osnovnykh zasobiv vyrobnytstva" [Improving the system of indicators of assessment updates the basic means of production]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 14, no. 3: 203-210.

Shumeiko, O. Yu., and Prytula, A. I. "Rol amortyzatsiinoi polityky u vidtvorenni osnovnykh zasobiv promylovnykh pidpriemctv Ukrainy" [The role of depreciation policy in the reproduction of fixed assets of industrial enterprises of Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 8 (2015): 588-593.

Shumeiko, O. Yu., and Burchenko, V. S. "Amortyzatsiina polityka ta yii vplyv na vidtvorennia osnovnykh zasobiv pidpriemstva" [Depreciation policy and its impact on the reproduction of fixed assets]. *Efektynna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4424>

Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Statystychnyi biuletyn «Osnovni zasoby Ukrainy za 2014 rik»" [The statistical Bulletin "the Main means of Ukraine for 2014"]. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Statystychnyi zbirnyk «Osnovni zasoby Ukrainy za 2000-2010 roky»" [Statistical publication "fixed assets of Ukraine for 2000-2010"]. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Tkachenko, N. "Amortyzatsiia, znos osnovnykh zasobiv, narakhuvannia, zminy u nezalezhnii Ukraini" [Amortization, depreciation, accruals, changes in the independent Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2 (2012): 161-165.

Ushchapovskiy, K. V. "Problemy otsinky tekhnichnoho stanu osnovnykh zasobiv DP «NEK «Ukrenerho»: prychyny, naslidky, shliakhy rozviazannia" [The problems of assessing the technical condition of fixed assets of SE "NPC "Ukrenergo": causes, consequences, solutions]. *Yevropeiskiy vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 2 (17) (2014): 250-260.